

الحمد لله
الرحمن الرحيم

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اردبیل
دانشکده پرستاری مامایی

پایان نامه

دوره کارشناسی ارشد در رشته پرستاری

گرایش پرستاری داخلی جراحی

عنوان:

بررسی ارتباط رفتارهای سلامتی و نمایه توده بدنی با پوسیدگی دندان در

دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر اردبیل در سال ۱۳۹۶

استاد راهنما

دکتر محمدعلی محمدی

استاد مشاور

دکتر بهروز دادخواه

نگارنده

سودابه محمدی

بهار ۱۳۹۸

کد پایان نامه: ۳۲

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم

آنان که وجودم جز هدیه وجودشان نیست

تقدیم به همسر مهربانم

که مسیح وار با صبرش در تمامی لحظات رفیق راه بود

و تقدیم به گلهای نازم ...

که کودکی گمشده ام را در چهره معصومانه شان پیدا

کردم.

تشکر و قدردانی

**از استاد راهنمای فرزانه جناب آقای دکتر محمدعلی محمدی
که همواره با سعه صدر، راه گشای اینجانب در اتمام و
اکمال پایان نامه بوده اند...**

**و استاد مشاور بزرگوارم جناب آقای دکتر بهروز دادخواه
که با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه
برهن دریغ ننمودند...**

**و دانش آموزان عزیز و والدین آنها که نهایت همکاری را در
به ثمر رسیدن این مطالعه داشتند و از درگاه خداوند منان،
روح و جسمی سالم برایشان طلب می‌نمایم.**

چکیده

سابقه و هدف: شکل‌گیری و بکارگیری رفتارهای سلامتی مناسب در کودکان اهمیت بالایی دارد. پوسیدگی دندان و چاقی از جمله مهمترین و شایع‌ترین مشکلات مرتبط با رفتارهای سلامتی نامطلوب در کودکان هستند که سلامت و کیفیت زندگی کودکان را تحت تاثیر قرار می‌دهند. مطالعه‌ی حاضر با هدف بررسی ارتباط رفتارهای سلامتی و نمایه توده بدنی با پوسیدگی دندان در دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر اردبیل در سال ۱۳۹۶ انجام گرفته است.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک بررسی همبستگی است که در سال ۱۳۹۶ با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای روی ۵۸۱ نفر از دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر اردبیل انجام شده است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه شامل اطلاعات دموگرافیک؛ پرسشنامه نظام مراقبت مدرسه محور سلامت دانش‌آموزان و پرسشنامه فعالیت فیزیکی PAQ-C بود. همچنین شاخص‌های آنتروپومتریک با استفاده از ترازو و قد سنج و پوسیدگی دندان با استفاده از شاخص تعداد دندان‌های پوسیده، کشیده شده و پر شده مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌ها: میانگین سنی شرکت‌کنندگان $9/61 \pm 1/76$ سال و ۲۹۵ نفر ($50/8\%$) از آنها دختر بودند. ۱۲۰ نفر ($20/7\%$) چاق و ۱۱۱ نفر ($19/1\%$) دارای اضافه وزن بودند. شیوع کلی پوسیدگی در دندان‌های شیری $74/9\%$ ($n=435$)، در دندان‌های دائمی $72/8\%$ ($n=423$) و در کل دندان‌ها $96/6\%$ ($n=561$) بود. میانگین dmft برابر $4/16 \pm 3/72$ ($0-16$)، DMFT برابر $1/96 \pm 1/76$ ($0-11$) و dmft+DMFT (کل دندان‌ها) $6/1 \pm 3/5$ ($0-20$) بود. یک همبستگی معکوس معنادار بین شاخص توده بدنی با شاخص پوسیدگی دندان شیری ($r=-0/188$ و $P<0/0001$)، دندان دائمی ($r=-0/117$) و کل دندان‌ها ($r=-0/212$ و $P=0/004$) وجود داشت. بین رفتارهای سلامتی (شامل رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی) با پوسیدگی دندان ارتباط مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد که شیوع پوسیدگی دندان در بین کودکان دبستانی شهر اردبیل بالاتر از استانداردهای جهانی است و میزان پوسیدگی دندان‌های دائمی در دختران بیشتر از پسران است و کودکان دارای اضافه‌وزن و چاق نسبت به کودکان با وزن نرمال، تجربه پوسیدگی کمتری دارند و بین رفتارهای سلامتی با پوسیدگی دندان ارتباطی وجود ندارد.

واژه‌های کلیدی: رفتارهای سلامتی؛ شاخص توده بدنی؛ پوسیدگی دندان؛ دانش‌آموز.

فهرست مطالب

Error! Bookmark not defined.....	مقدمه و بیان مسئله
Error! Bookmark not defined.	۱-۱. مقدمه
Error! Bookmark not defined.	۲-۱. بیان مساله
Error! Bookmark not defined.	۴-۱. اهداف مطالعه
Error! Bookmark not defined.....	۱-۴-۱. هدف کلی
Error! Bookmark not defined.....	۲-۴-۱. اهداف اختصاصی
Error! Bookmark not defined.	۵-۱. سوالات و فرضیات تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۶-۱. هدف کاربردی
Error! Bookmark not defined.....	مبانی نظری و پیشینه تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۱-۲. رفتارهای سلامتی در کودکان
Error! Bookmark not defined.....	۱-۱-۲. تغذیه
Error! Bookmark not defined.....	۲-۱-۲. بهداشت
Error! Bookmark not defined.....	۳-۱-۲. فعالیت فیزیکی
Error! Bookmark not defined.....	۱-۳-۱-۲. فعالیتهای فیزیکی مناسب سنین کودکی
Error! Bookmark not defined.....	۲-۳-۱-۲. مزایای فعالیت فیزیکی در کودکان
Error! Bookmark not defined.	۲-۲. اضافه وزن و چاقی در کودکان
Error! Bookmark not defined.....	۱-۲-۲. تعریف
Error! Bookmark not defined.....	۲-۲-۲. شیوع
Error! Bookmark not defined.....	۳-۲-۲. اتیولوژی و ریسک فاکتورها
Error! Bookmark not defined.....	۱-۳-۲-۲. فاکتورهای محیطی
Error! Bookmark not defined.....	۲-۳-۲-۲. علل پاتولوژیکی چاقی
Error! Bookmark not defined.....	۴-۲-۲. پیامدهای چاقی

Error! Bookmark not defined..... ۵-۲-۲. پیشگیری از چاقی
 Error! Bookmark not defined..... ۶-۲-۲. درمان چاقی
 Error! Bookmark not defined. ۳-۲. پوسیدگی دندان
 Error! Bookmark not defined..... ۱-۳-۲. تعریف
 Error! Bookmark not defined..... ۲-۳-۲. اپیدمیولوژی
 Error! Bookmark not defined..... ۳-۳-۲. ریسک فاکتورها
 Error! Bookmark not defined..... ۴-۳-۲. مکانیسم و پاتوفیزیولوژی
 Error! Bookmark not defined..... ۱-۴-۳-۲. دمنرالیزاسیون و رمینرالیزاسیون
 Error! Bookmark not defined..... ۲-۴-۳-۲. میکروبیولوژی و بیوفیلم‌های دندانی
 Error! Bookmark not defined..... ۵-۳-۲. محیط و پوسیدگی دندانی
 Error! Bookmark not defined..... ۶-۳-۲. تشخیص
 Error! Bookmark not defined..... ۷-۳-۲. پیشگیری
 Error! Bookmark not defined..... ۱-۷-۳-۲. برآورد ریسک
 Error! Bookmark not defined..... ۲-۷-۳-۲. رژیم غذایی و تغذیه
 Error! Bookmark not defined. ۳-۷-۳-۲. بهداشت دهانی
 Error! Bookmark not defined. ۴-۷-۳-۲. فلوراید
 Error! Bookmark not defined. ۵-۷-۳-۲. ضدباکتری‌ها
 Error! Bookmark not defined..... ۶-۷-۳-۲. زایلیتول
 Error! Bookmark not defined..... ۷-۷-۳-۲. پروبیوتیک‌ها
 Error! Bookmark not defined..... ۸-۳-۲. مدیریت پوسیدگی دندان
 Error! Bookmark not defined. ۱-۸-۳-۲. ضایعات اولیه
 Error! Bookmark not defined. ۲-۸-۳-۲. ضایعات متوسط
 Error! Bookmark not defined..... ۳-۸-۳-۲. ضایعات گسترده

Error! Bookmark not defined. ۴-۸-۳. درمان جراحی و یک پارادایم در حال تغییر
 Error! Bookmark not defined. ۴-۲. مروری بر مطالعات گذشته
 Error! Bookmark not defined. ۱-۴-۲. مطالعات خارجی
 Error! Bookmark not defined. ۲-۴-۲. مطالعات داخلی
 Error! Bookmark not defined. مواد و روش تحقیق
 Error! Bookmark not defined. ۱-۳. نوع مطالعه
 Error! Bookmark not defined. ۲-۳. جمعیت مورد مطالعه
 Error! Bookmark not defined. ۳-۳. معیارهای ورود و خروج
 Error! Bookmark not defined. ۴-۳. حجم نمونه
 Error! Bookmark not defined. ۵-۳. روش نمونه گیری
 Error! Bookmark not defined. ۶-۳. ابزار گردآوری اطلاعات
 Error! Bookmark not defined. ۷-۳. روش تجزیه و تحلیل داده ها و بررسی آماری
 Error! Bookmark not defined. ۸-۳. ملاحظات اخلاقی
 Error! Bookmark not defined. یافته های پژوهش
 Error! Bookmark not defined. ۱-۴. مقدمه
 Error! Bookmark not defined. ۲-۴. یافته های توصیفی
 Error! Bookmark not defined. ۱-۲-۴. مشخصات دموگرافیک دانش آموزان
 Error! Bookmark not defined. ۲-۲-۴. وضعیت پوسیدگی دندان در بین دانش آموزان
 Error! Bookmark not defined. ۳-۲-۴. وضعیت شاخص توده بدنی دانش آموزان
 Error! Bookmark not defined. ۴-۲-۴. وضعیت رفتارهای تغذیه ای در بین دانش آموزان
 Error! Bookmark not defined. ۵-۲-۴. وضعیت رفتارهای بهداشتی در بین دانش آموزان
 Error! Bookmark not defined. ۶-۲-۴. وضعیت رفتارهای فیزیکی در بین دانش آموزان
 Error! Bookmark not defined. ۳-۴. یافته های تحلیلی

Error! Bookmark not defined...... ۱-۳-۴. ارتباط مشخصات فردی اجتماعی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان

Error! Bookmark not defined...... ۲-۳-۴. ارتباط رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان شیری

Error! Bookmark not defined...... ۳-۳-۴. ارتباط رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان دائمی

Error! Bookmark not defined...... ۴-۳-۴. ارتباط رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با پوسیدگی کل دندان‌ها

Error! Bookmark not defined...... ۵-۳-۴. ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان شیری

Error! Bookmark not defined...... ۶-۳-۴. ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان دائمی

Error! Bookmark not defined...... ۷-۳-۴. ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی کل دندان‌ها

Error! Bookmark not defined...... ۸-۳-۴. ارتباط بین رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با شاخص توده بدنی

Error! Bookmark not defined...... بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادات پژوهش

Error! Bookmark not defined...... ۱-۵. بحث

Error! Bookmark not defined...... ۲-۵. نتیجه‌گیری

Error! Bookmark not defined...... ۳-۵. پیشنهادات

Error! Bookmark not defined...... ۴-۵. نقاط قوت و محدودیت‌های مطالعه

فهرست جداول

جدول ۱-۲: نمونه‌هایی از فعالیت‌های فیزیکی با شدت متوسط و شدید و فعالیت‌های قدرتی برای کودکان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۲-۲: دسته‌بندی اضافه‌وزن و چاقی در دوران کودکی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۳-۲: پیامدهای چاقی در کودکان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲: ریسک فاکتورهای پوسیدگی دندان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱-۴: توزیع فراوانی دانش‌آموزان بر حسب مقطع تحصیلی و جنس و میانگین سنی آنها. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۲-۴: توزیع فراوانی سطح تحصیلات والدین دانش‌آموزان مورد بررسی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۳-۴: توزیع فراوانی پوسیدگی در دندان‌های شیری، دائمی و کل دندان‌های دانش‌آموزان مورد بررسی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۴: میانگین پوسیدگی در دندان‌های شیری، دائمی و کل دندان‌های دانش‌آموزان مورد بررسی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۵-۴: توزیع فراوانی و میانگین شاخص توده بدنی دانش‌آموزان مورد بررسی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۶-۴: توزیع فراوانی پاسخگویی به سوالات مربوط به الگوی مصرف صبحانه در دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۷-۴: توزیع فراوانی علل نخوردن صبحانه در بین دانش‌آموزان در ۳۰ روز گذشته. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۸-۴: توزیع فراوانی میزان مصرف غذاهای مختلف در طی ۳۰ روز گذشته در بین دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۹-۴: توزیع فراوانی پاسخگویی به سوالات آموزش رفتارهای مرتبط با تغذیه در دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۰-۴: توزیع فراوانی پاسخگویی به سوالات مربوط به رفتارهای بهداشتی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۱-۴: توزیع فراوانی و میانگین پاسخگویی به سوالات مربوط به رفتارهای مرتبط با فعالیت فیزیکی در

دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۲-۴: توزیع فراوانی نحوه سپری کردن اوقات فراغت در دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۳-۴: توزیع فراوانی نحوه رفت و آمد به مدرسه در دانش‌آموزان مورد بررسی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۴-۴: ارتباط جنسیت با پوسیدگی دندان در دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۵-۴: ارتباط مقطع تحصیلی با پوسیدگی دندان در دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۶-۴: ارتباط بین سن با پوسیدگی دندان در دانش‌آموزان. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۱۷-۴: ارتباط رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان شیری. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۸: ارتباط رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان دائمی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۱۹: ارتباط رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با پوسیدگی کل دندان‌ها. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۰: ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان شیری. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۱: ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان شیری. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۲: ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان دائمی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۳: ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی دندان دائمی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۴: ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی کل دندان‌ها. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۵: ارتباط شاخص توده بدنی دانش‌آموزان با پوسیدگی کل دندان‌ها. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۶: ارتباط بین رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با شاخص توده بدنی. **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۷: ارتباط بین رفتارهای تغذیه‌ای، بهداشتی و فیزیکی دانش‌آموزان با شاخص توده بدنی. **Error! Bookmark not defined.**

فهرست شکل‌ها

شکل ۱-۲: عوامل تاثیرگذار بر رفتارهای تغذیه‌ای کودک..... **Error! Bookmark not defined.**

شکل ۲-۲: آناتومی دندان نرمال و ایجاد بیوفيلم دندانی..... **Error! Bookmark not defined.**

